

Högsby kommun
kommun@hogsby.se

2023-03-31
Dnr SI 2022:583

Beslut

efter kvalitetsgranskning av skolor i kommuner
med låg utbildningsnivåskolor i kommuner med
låg utbildningsnivå vid Fröviskolan 7–9 i Högsby
kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning avseende med vilken kvalitet Fröviskolan 7–9 arbetar för att genom undervisning och studie- och yrkesvägledning stärka elevernas tillit till den egna förmågan, ge dem möjlighet till utveckling och en bred bild av möjliga studie- och yrkesval. Granskningen omfattar årskurserna 7–9 vid den aktuella skolan.

Skolinspektionen gör bedömningar i förhållande till de kvalitetskriterier som myndigheten satt upp inom det granskade området. Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer, utifrån om kvalitetskriterierna uppfylls i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen i normalfallet att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. Skolinspektionen begär därefter en skriftlig redovisning av huvudmannen som visar vilka förbättringsåtgärder skolan vidtagit. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 2.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida: [Skolor i kommuner med låg utbildningsnivå \(skolinspektionen.se\)](https://skolinspektionen.se).

Beslut:

Skolinspektionens bedömningar

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Fröviskolan 7–9 i följande utsträckning:

Bedömningsområde 1: En undervisning som präglas av tillit till elevernas förmåga och stimulerar dem att utvecklas så långt som möjligt

Skolinspektionen bedömer att lärarna i *flera delar* utformar en undervisning som präglas av tillit till elevernas förmåga och stimulerar dem att utvecklas så långt som möjligt.

Bedömningsområde 2: Förutsättningar för en undervisning som förmedlar tillit till elevernas förmåga och ger dem möjlighet att utvecklas så långt som möjligt

Skolinspektionen bedömer att rektorn i *låg utsträckning* skapar förutsättningar för en undervisning som förmedlar tillit till elevernas förmåga och ger dem möjlighet att utvecklas så långt som möjligt.

Bedömningsområde 3: Inslag i undervisningen som syftar till att vidga elevernas perspektiv på möjliga studie- och yrkesval

Skolinspektionen bedömer att lärarna i *flera delar* integrerar inslag i undervisningen som syftar till att vidga elevernas perspektiv på möjliga studie- och yrkesval.

Bedömningsområde 4: Förutsättningar för ett arbete som syftar till att vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval

Skolinspektionen bedömer att rektorn i *låg utsträckning* skapar förutsättningar för ett arbete som syftar till att vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval.

Identifierade utvecklingsområden

Utvecklingsarbeten behöver inledas inom följande delar:

- Lärarna behöver utveckla arbetet med att i undervisningen ge eleverna kontinuerlig återkoppling om hur de ligger till just nu och om hur de kan arbeta för att utvecklas ännu mer samt ge eleverna större möjligheter att reflektera över sitt eget lärande. Lärarna behöver också säkerställa att eleverna förstår och använder den återkoppling som de får.
- Rektorn behöver i högre grad skapa förutsättningar för lärarna att bedriva en undervisning som ger eleverna möjlighet att utvecklas så långt som möjligt. Detta innefattar att i högre grad analysera kunskapsresultaten som underlag för att utveckla undervisningen, samt följa upp och säkerställa att de utvecklingsinsatser som genomförs för att utveckla undervisningen också implementeras i all undervisning som eleverna ges. Rektorn behöver också tydligare förmedla till skolpersonalen att deras bemötande och förväntningar har betydelse för elevernas engagemang och inställning till skolarbetet.
- Rektorn och personal behöver utveckla arbetet med att integrera studie- och yrkesvägledningen i undervisningen. I detta arbete behöver lärarna i högre utsträckning problematisera och visa på alternativ till traditionella föreställningar om kön, social och kulturell bakgrund som kan begränsa elevernas framtida studie- och yrkesval. Rektorn behöver tydligare förmedla betydelsen av att lärarna integrerar studie- och yrkesvägledningen i undervisningen och försäkrar sig om att de gör detta. Rektorn behöver också skapa förutsättningar för den vägledning som integreras i undervisningen.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den **2 oktober 2023** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena

och resultatet av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr SI 2022:583) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Bedömningsområde 1: En undervisning som präglas av tillit till elevernas förmåga och stimulerar dem att utvecklas så långt som möjligt

Här bedöms i vilken utsträckning undervisningen präglas av tillit till elevernas förmåga och stimulerar dem att utvecklas så långt som möjligt. Skolinspektionen utgår i sin bedömning från följande kvalitetskriterier:

- Lärarna utformar undervisningen utifrån en hög tillit till elevernas förmåga att prestera. Lärarna utformar undervisningen så att alla elever, utifrån deras kunskapsmässiga nivåer, stimuleras och utmanas att nå så långt som möjligt. Vid behov samverkar lärarna och elevhälsan för att möta och stimulera eleverna utifrån deras kunskapsmässiga nivåer.
- Lärarna stärker elevernas tillit till den egna förmågan genom att ge dem uppmuntran och bekräftelse för sina ansträngningar. Lärarna ger kontinuerlig återkoppling till eleverna om hur de ligger till just nu och om hur de kan arbeta för att utvecklas ännu mer. Lärarna ser till att eleverna får uppleva att de gör framsteg och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att lärarna i *flera delar* utformar en undervisning som präglas av tillit till elevernas förmåga och stimulerar dem att utvecklas så långt som möjligt.

Skolinspektionens granskning visar att lärarna delvis utformar en undervisning som ger eleverna stimulans utifrån de kunskapsmässiga nivåer som eleverna befinner sig på. Undervisningen utformas huvudsakligen utifrån en hög tillit till elevernas förmåga, men det förekommer att vissa av lärarna utformar undervisningen utifrån låga förväntningar på eleverna. Vidare visar granskningen att lärarna till viss del i

undervisningen arbetar med att utmana och stimulera eleverna att nå så långt som möjligt. I granskningen framkommer att i den mån lärarna får stöd av elevhälsan i arbetet med att stimulera eleverna utifrån olika kunskapsnivåer gäller detta främst elever som är i behov av stöd. Rektorn och lärarna behöver se över hur undervisningen kan utformas så att den i högre utsträckning stimulerar och utmanar alla elever att nå så långt som möjligt utifrån deras kunskapsmässiga nivåer.

Granskningen visar vidare att lärarna till viss del ger eleverna uppmuntran och återkoppling i sitt lärande för att de ska utvecklas så långt som möjligt. Eleverna ges endast i ett fåtal ämnen förutsättningar att reflektera över sin kunskapsutveckling. Lärarna ger eleverna återkoppling på deras skolarbete, men det skiljer sig åt mellan ämnena vilket stöd återkopplingen utgör för elevernas kunskapsutveckling. Vidare visar granskningen flera exempel på att lärarna i vissa ämnen inte följer upp om eleverna förstår och använder den återkoppling de får.

Skolinspektionen har identifierat ett utvecklingsområde inom bedömningsområdet. Motiveringen till utvecklingsområdet och rekommendation för fortsatt arbete redogörs för under rubriken *Identifierade utvecklingsområden* nedan.

Motivering

Undervisningen utformas huvudsakligen utifrån en hög tillit till elevernas förmåga, men det förekommer inslag av en undervisning som präglas av låg tillit

Granskningen visar att det finns skillnader mellan lärarna hur de utformar undervisningen när det gäller vilken tillit som de har till elevernas förmåga. I intervjuerna med eleverna framkommer det flera exempel på undervisningssituationer som visar på att lärare har en hög tillit till elevernas förmåga att prestera, men det finns också exempel där eleverna inte upplever att lärare har en hög tillit till deras förmåga att prestera. Exempel på detta är att eleverna upplever att de blir mer sedda i en del ämnen jämfört med andra ämnen och att eleverna i en del ämnen upplever att lärarna inte uppmärksammar deras prestationer. Eleverna ger exempel på att de i de samhällsorienterade ämnena (SO-ämnena) exakt kan få reda på vad de behöver göra för att få betyget A medan de i andra ämnen upplever att lärarna inte har lika höga förväntningar på dem. Detta kan exempelvis visa sig genom att de får göra prov som inte motsvarar kunskapsnivån för den årskurs som de befinner sig i. I intervjuerna med lärarna framkommer flera exempel på hur lärarna arbetar för att kommunicera höga förväntningar på eleverna i undervisningen, exempelvis i de samhällsorienterade ämnena (SO-ämnena) och svenska. Detta sker exempelvis genom att lärarna kommunicerar till eleverna att alla elever kan få betyget A och då får lärarna ofta frågor från eleverna om vad de behöver göra för att få ett högre betyg.

Eleverna får i viss utsträckning undervisning som är utformad utifrån sina kunskapsmässiga nivåer, dock finns svårigheter att stimulera alla elever

Granskningen visar att det finns lärare som utformar undervisningen så att eleverna utmanas och stimuleras utifrån sin nivå, men att det också finns undervisning i ämnen där eleverna inte känner sig utmanade och stimulerade av sina lärare. Detta gäller främst de ämnen där undervisningen bedrivs av obehöriga lärare, eller i ämnen där det varit många byten av lärare. Det kan exempelvis handla om att eleverna upplever att, de när de byter lärare i ett ämne, får genomföra samma uppgifter som de gjort med den tidigare läraren. I intervjuer med elever, lärare och rektorn framkommer att undervisningen i de flesta fall utformas så att eleverna arbetar med uppgifter som är anpassade efter elevernas individuella förutsättningar och behov. Detta sker exempelvis i undervisningen i SO-ämnena, svenska och matematik genom att eleverna kan välja olika uppgifter och material utifrån olika kunskapsnivåer eller att undervisningen från början är anpassad till elevernas olika kunskapsnivåer. I SO-ämnena får eleverna arbeta med två presentationer, en presentation på en grundläggande nivå och en presentation för elever som behöver utmanas. Läraren använder den presentation som ligger på en högre nivå i undervisningen och de elever som har behov av förenkling kan använda den grundläggande presentationen som stöd. I matematik kan eleverna välja olika spår i läromedlet med olika nivåer. Vidare uppger elever att de i en majoritet av ämnena får ett bra stöd av lärarna under lektionerna i de fall där de behöver hjälp med skolarbetet. Lärarna uppger i intervju att de har höga förväntningar på eleverna men att det ibland kan vara svårt att hinna med att utmana och stimulera de elever som vill nå högre betygssteg, då det finns många elever som är i behov av stöd och hjälp under lektionerna.

Granskningen visar vidare att i den mån lärarna får stöd av elevhälsan i arbetet med att stimulera eleverna utifrån olika kunskapsnivåer gäller detta främst elever som har svårigheter. Lärare och representanter för elevhälsan uppger i intervjuer att samverkan mellan lärare och elevhälsan främst sker med fokus på elever som riskerar att inte nå godkända betyg. Den samverkan som genomförs handlar till stor del om utredningar av enskilda elever. Lärarna uppger dock att elevhälsan är mycket måna om att ha ett samarbete med lärarna exempelvis kring motivation och studieteknik, men att det inte genomförs i någon större utsträckning på grund av resursbrist. Specialpedagogen uppger i intervju att hen till övervägande del arbetar mot enskilda elever och att hen inte har någon överblick över hur undervisningen utformas för att eleverna ska stimuleras och utmanas på ett generellt plan.

Lärarna ger till viss del uppmuntran till eleverna för deras prestationer och eleverna ges i vissa fall möjligheter att reflektera över sitt lärande

Granskningen visar att lärarna i varierande grad stärker elevernas tillit till den egna förmågan genom att bekräfta elevernas prestationer i skolarbetet. Eleverna uppger

i intervju att det beror på vilket ämne och vilken lärare som undervisar om de får uppmuntran för sina prestationer i skolarbetet eller inte. Eleverna lyfter fram svenska, SO-ämnena och engelska som ämnen där de får mycket positiv bekräftelse både individuellt och i grupp. Vidare berättar eleverna att lärarnas positiva bekräftelse både kan ske i samband med att de har gjort en uppgift men också i anslutning till att en lektion avslutas. Lärarna berättar att de tycker att det är viktigt med positiv förstärkning till eleverna och ger exempel på att det kan ske vid provtillfällen för att minska elevernas stress som enligt lärarna kan vara hög, särskilt i samband med nationella prov. Vidare visar granskningen att det finns få exempel på att eleverna får möjligheter att reflektera över sitt lärande. Eleverna och lärarna ger i intervju få exempel på att eleverna ges förutsättningar att reflektera över sitt lärande men att det exempelvis sker i matematik där eleverna får rätta sina prov själva och på så sätt ges möjligheter att reflektera över sitt lärande.

Lärarna ger till viss del återkoppling till eleverna som hjälper dem att utvecklas

Granskningen visar att lärarna regelbundet ger eleverna återkoppling på examinationer och arbetsuppgifter som eleverna genomför men att återkopplingen varierar i kvalitet. I intervjuer med elever, lärare och rektorn framkommer att skolan använder sig av en digital lärplattform där omdömen och resultat förs in av lärarna. Eleverna berättar att det ser olika ut mellan ämnena när det gäller hur informativ och relevant återkopplingen från lärarna är. I vissa ämnen upplever eleverna att de får en god bild av sina prestationer och vad de kan utveckla. Eleverna lyfter fram ämnena Svenska och SO-ämnena som ämnen där de får en strukturerad återkoppling, både muntligt och skriftligt. I en del andra ämnen kan återkopplingen enligt eleverna vara av summativ karaktär och inte vara kopplad till hur eleverna kan utvecklas. I intervjuer med lärare framkommer att många lärare arbetar med att ge återkoppling till eleverna för att de ska kunna utveckla sina kunskaper, exempelvis genom att kontinuerligt ge eleverna återkoppling i arbetsprocessen, inte bara när uppgiften är klar. Vidare framkommer det att det finns vissa lärare på skolan som till stor del använder sig av summativa bedömningar. En lärare efterlyser mer styrning och samsyn kring hur lärarna ska arbeta med återkoppling på skolan. Granskningen visar också att det finns skillnader i vilken utsträckning lärare säkerställer om eleverna förstår den återkoppling som de får på sina uppgifter och examinationer. Eleverna berättar att en del lärare aktivt följer upp om eleverna förstår återkopplingen medan en del lärare inte gör det, vilket bekräftas i intervjuer med lärarna.

Bedömningsområde 2: Förutsättningar för en undervisning som förmedlar tillit till elevernas förmåga och ger dem möjlighet att utvecklas så långt som möjligt

Här bedöms i vilken utsträckning rektorn skapar förutsättningar för en undervisning som förmedlar tillit till elevernas förmåga och ger dem möjlighet att utvecklas så långt som möjligt. Skolinspektionen utgår i sin bedömning från följande kvalitetskriterier:

- Rektorn är väl insatt i hur skolans lokala kontext¹ kan prägla skolpersonalens, vårdnadshavarnas och elevernas förväntningar och inställning till skolarbete. Rektorn agerar vid behov för att förändra en låg förväntansbild. Rektorn försäkrar sig om att skolans personal förmedlar tillit till elevernas förmåga i syfte att stärka elevernas engagemang för skolarbetet.
- Rektorn ser till att det finns ett skolgemensamt utvecklingsarbete kring elevernas kunskapsutveckling. Efter uppföljningar av elevresultat och skolans arbetsprocesser vidtar rektor vid behov åtgärder för att alla elever ska ges möjlighet att nå så långt som möjligt. Rektorn förmedlar att det är skolans ansvar att se till att eleverna ges förutsättningar att utvecklas så långt som möjligt.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektorn i *låg utsträckning* skapar förutsättningar för en undervisning som förmedlar tillit till elevernas förmåga och ger dem möjlighet att utvecklas så långt som möjligt.

Skolinspektionens granskning visar att rektorn till viss del verkar för att skapa engagemang för skolarbetet hos personal, vårdnadshavare och elever. Av granskningen framkommer att rektorn är väl insatt i skolans lokala kontext och hur den kan prägla skolpersonalens, vårdnadshavarnas och elevernas förväntningar och inställning till skolarbete. Rektorn har vidtagit vissa åtgärder för att förändra den delvis negativa inställning till skolarbetet som råder bland en del elever och den låga förväntan på skolarbete som finns hos vissa vårdnadshavare. Dock förmedlar inte rektorn på ett tydligt sätt till skolpersonalen att deras bemötande och förväntningar har betydelse för elevernas engagemang och inställning till skolarbetet.

Vidare visar granskningen att rektorn i *låg utsträckning* ger förutsättningar för en undervisning som ger eleverna möjlighet att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling. Rektorn verkar till viss del för att det finns ett skolgemensamt utvecklingsarbete kring elevernas kunskapsutveckling, men att detta inte är förankrat hos alla lärare. Det saknas i stora delar en koppling mellan analyserna av elevernas kunskapsresultat och de utvecklingsinsatser som genomförs på skolan. Rektorn och personalen hänvisar till stor del till faktorer som skolan inte kan

¹ Det omgivande samhället.

påverka, när de förklarar elevernas kunskapsresultat. Granskningen visar vidare att rektorn i viss utsträckning förmedlar till lärarna att eleverna ska ges förutsättningar att komma vidare i sin kunskapsutveckling, men att hen inte alltid når fram till lärarna.

Skolinspektionen har identifierat utvecklingsområden inom bedömningsområdet. Motiveringen till utvecklingsområdet och rekommendation för fortsatt arbete redogörs för under rubriken *Identifierade utvecklingsområden* nedan.

Motivering

Rektorn är medveten om den lokala kontextens betydelse för elevers och vårdnadshavares inställning till skolarbete.

Granskningen visar att rektorn är väl medveten om skolans lokala kontext och om det finns faktorer i den som kan påverka elevernas, vårdnadshavarnas och skolpersonalens inställning till skolarbete negativt. I intervju med rektorn framkommer att det finns vårdnadshavare som av olika orsaker inte ser skolan som viktig. Det kan exempelvis vara att vårdnadshavarna själva har en negativ upplevelse av sin egen skoltid eller att vårdnadshavarna har yrken där teoretiska kunskaper inte utgör en bas. Rektorn berättar att det finns en variation i hur engagerade vårdnadshavarna är, men att det också är kopplat till vilka kunskaper som vårdnadshavarna har om det svenska skolsystemet. Det finns enligt rektorn vårdnadshavare som har höga krav på sina barn, men en stor del av vårdnadshavarna är nöjda så länge deras barn uppnår betyget E. Den låga nivån på engagemanget hos vårdnadshavarna visar sig också enligt rektorn genom att det är ett lågt deltagande på föräldramöten och andra aktiviteter med vårdnadshavarna som målgrupp som skolan anordnar. Vidare framkommer att i de fall där elevernas tidigare skola i överlämningen från årskurs 6 har identifierat elever med en låg motivation för skolarbetet så arbetar elevhälsan och studie- och yrkesvägledare med motiverande samtal med både elever och vårdnadshavare. Motiverande och vägledande samtal sker också under årskurs 8 och 9 med de elever som har en låg motivation för skolarbetet och en låg måluppfyllelse. Av intervjuer med elever, lärare samt studie- och yrkesvägledare framkommer att eleverna har olika mål med skolarbetet. Det finns elever som strävar efter att komma in på ett högskoleförberedande program men det finns också elever där det finns förväntningar från vårdnadshavarna att deras barn, främst pojkar, ska ta över familjeföretaget, ofta inom skogs- och jordbruk. Av de elever som har föräldrar som är födda i ett annat land finns hos vissa av vårdnadshavarna höga förväntningar på att deras barn ska bli läkare eller jurist. Det finns också en mindre grupp elever som saknar en tydlig bild av det finns en framtid för dem inom yrkeslivet.

Rektorn motverkar till viss del en låg förväntansbild och försäkrar sig till viss del om att skolans personal förmedlar tillit till elevernas förmåga

Granskningen visar att rektorn till viss del är uppmärksam på huruvida vissa lärare har låga förväntningar på eleverna. Rektorn uppger i intervju att personalen har höga förväntningar på eleverna och vill att de ska lyckas men att det finns en risk att vissa lärare kan sänka sina förväntningar för elever som är i stort behov av stöd och som inte aktivt deltar i undervisningen. Eleverna uppger i intervju att lärarna generellt har höga förväntningar på dem, men att de upplever att det finns lärare som inte har höga förväntningar. Eleverna berättar att det ofta handlar om lärare som varit på skolan en kort tid och att de därför inte heller har hunnit skapa relationer till eleverna. De intervjuade lärarna uppger att de har höga förväntningar på eleverna, men att det kan vara svårt att hinna med att utmana och stimulera de elever som vill nå högre betygssteg.

Granskningen visar att rektorn är medveten om att eleverna påverkar varandra när det gäller inställningen och engagemanget för skolarbetet. Rektorn uppger i intervju att hen har uppmärksammat att elever med låg närvaro på skolan påverkar varandra negativt och riskerar att dra med andra elever mot en minskad närvaro på skolan. Det finns också grupperingar av elever som tillskriver skolarbetet en låg status och rektorn uppger att det spelar roll vilken status eleven har i klassen när det gäller vilken effekt eleven har på de andra eleverna i klassen. Dock finns det exempel på engagerade elever som kan ha en positiv påverkan på andra elever, det är främst flickor det handlar, då de generellt är mer engagerade i skolarbetet enligt rektorn. När det gäller elever med en låg motivation för skolarbetet försöker skolan motivera dem genom samtal med elevhälsans funktioner och studie- och yrkesvägledare.

Granskningen visar vidare att rektorn i låg utsträckning skapar förutsättningar för en undervisning som förmedlar tillit till elevernas förmåga och ger dem möjlighet att utvecklas så långt som möjligt. Rektorn uppger i intervju att det för närvarande inte finns något arbete på skolan kopplat till personalens förväntningar på eleverna förutom att skolan arbetar med att utveckla en gemensam lektionsstruktur. Rektorn berättar att skolan för några år sedan anlitade Skolkompaniet² och att man då bland annat arbetade med att stärka elevernas tillit till den egna förmågan. Frågan om förväntningar på eleverna kommer dock upp ibland, exempelvis i diskussioner i olika forum på skolan, men inte i form av ett strukturerat utvecklingsarbete.

Rektorn leder till viss del ett utvecklingsarbete kring elevernas kunskapsutveckling men skapar endast delvis förutsättningar för elevernas möjlighet till kunskapsutveckling

Granskningen visar att rektor till viss del leder ett utvecklingsarbete kring elevernas kunskapsutveckling, dock är det inte alltid tydligt för skolans personal hur att deras

² Ett företag som tillhandahåller utbildningar och utvecklingsinsatser främst inom den kommunala sektorn.

analyser av elevernas kunskapsresultat är kopplat till det skolgemensamma utvecklingsarbetet. Av intervjuer med rektorn, lärare samt inhämtad dokumentation framgår att det på skolan bedrivs ett utvecklingsarbete där rektorn involverar lärarna i uppföljningar och analyser av elevernas kunskapsresultat. I intervjuer med lärarna framkommer att lärarna gör en betygsanalys två gånger per läsår i sina ämnen men att det inte alltid görs några ämnesöverskridande analyser på skolnivå av elevernas kunskapsresultat. Rektorn uppger i intervju att lärarna får lämna in sina analyser i sina ämnen till rektorn och tre lärare som har det systematiska kvalitetsarbetet som sitt ansvarsområde gör i sin tur gör en analys. Därefter presenteras den skolövergripande analysen för kollegiet som tillsammans försöker komma fram till hur skolan ska arbeta utifrån resultaten med skolgemensamma utvecklingsinsatser. Vidare berättar lärarna att när väl den ämnesvisa analysen av elevernas kunskapsresultat är gjord så diskuteras analysen av lärarna, men lärarna uppger att de skulle vilja ha en tydligare bild av kopplingen mellan de analyser som lärarna själva gör och det utvecklingsarbete som rektorn leder på skolnivå.

Vidare visar granskningen att rektorn till viss del efterfrågar elevernas synpunkter och upplevelser av undervisningen. Rektorn uppger att det inte finns några specifika enkäter som skolan har skapat för att fånga upp elevernas synpunkter på undervisningen, men att det finns en kommunal enkät som till viss del berör undervisningen. Rektorn berättar dock att elever kan söka upp hen och framföra sina synpunkter på undervisningen och att de då ofta handlar om sådant som eleverna upplever som negativt.

Granskningen visar vidare att rektorn tillsammans med personalen till stor del hänvisar till faktorer som skolan inte kan påverka när de söker förklaringar till elevernas kunskapsresultat. I intervjuer med rektorn och lärarna samt i dokumentation från skolan som Skolinspektionen tagit del av framgår att de resultat som lärarna och rektorn särskilt har uppmärksammat är låga resultat i matematik och att det finns många elever som har betyget F i biologi. Gällande de låga resultaten i matematik uppger rektorn att hen inte har kommit fram till vad det kan bero på. Vidare uppger rektorn att det bland pojkarna finns en stor spridning i måluppfyllelsen medan måluppfyllelsen bland flickorna varierar mindre. Rektorn och lärarna uppger att i de fall det finns låga resultat förklaras det med att det finns elever med stora stödbehov och bristande förkunskaper, vilket i sin tur påverkar deras studieresultat. En annan aspekt som lyfts fram av både rektorn och lärare är att det finns elever som har svårt att tillgodogöra sig undervisningen på grund av att de inte kan svenska i tillräcklig utsträckning.

Granskningen visar också att rektorn till viss del vidtar åtgärder för att alla elever ska nå så långt som möjligt men att det finns vissa svårigheter i att implementera åtgärderna. Det utvecklingsåtgärder som skolan arbetar med under innevarande läsår för att gynna undervisningen är kompetensutveckling i ledarskap i

klassrummet och implementering av en gemensam lektionsstruktur. Rektorn och lärarna uppger i intervju att det varierar bland skolpersonalen i hur förändringsbenägna de är. Många lärare är aktiva i förändringsarbetet men det finns också exempel på lärare som inte förändrar sina arbetssätt i någon högre grad.

Vidare visar granskningen att rektorn till viss del förmedlar till skolpersonalen att det är skolans ansvar att möjliggöra för eleverna så långt som möjligt, vilket framkommer i intervjuer med lärarna. Detta görs bland annat genom att rektorn försöker påverka lärarna genom pedagogiska samtal. Detta är dock ett arbete som enligt rektorn försvåras på grund av att det finns lärare på skolan som inte är så förändringsbenägna.

Bedömningsområde 3: Inslag i undervisningen som syftar till att vidga elevernas perspektiv på möjliga studie- och yrkesval

Här bedöms i vilken utsträckning inslag som syftar till att vidga elevernas perspektiv på möjliga studie- och yrkesval integreras i undervisningen. Skolinspektionen utgår i sin bedömning från följande kvalitetskriterium:

- Lärarna förmedlar en positiv syn på skolarbete och betydelsen av skolarbete för elevernas framtida studie- och yrkesval. Lärarna integrerar studie- och yrkesvägledningen i undervisningen och bidrar därigenom till att synliggöra faktorer³ som kan påverka studie- och yrkesval. Lärarna visar i undervisningen upp en bred vy av möjliga studie- och yrkesval.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att lärarna i *flera delar* integrerar inslag i undervisningen som syftar till att vidga elevernas perspektiv på möjliga studie- och yrkesval.

Skolinspektionens granskning visar att lärarna till viss del förmedlar en positiv syn på skolarbete och betydelsen av detta för elevernas framtida studie- och yrkesval. Det finns en variation mellan lärare och ämnen i hur de kopplar samman sina skolämnen med vägledning inför elevens framtida studie och yrkesval i framtiden i undervisningen. Det finns lärare som gör en tydlig koppling till elevernas framtida studie- och yrkesval i sin undervisning men det finns också ett mindre antal lärare som inte gör detta. Vidare visar granskningen att lärarna i undervisningen till viss del verkar för att elevernas framtida studie- och yrkesval inte ska begränsas av

³ Såsom socioekonomisk bakgrund, kön och kulturell bakgrund.

föreställningar om kön eller av social eller kulturell bakgrund. Granskningen visar också att lärarna i undervisningen till viss del visar upp en bred vy av möjliga studie- och yrkesval.

Skolinspektionen har identifierat ett utvecklingsområde inom bedömningsområdet. Motiveringen till utvecklingsområdet och rekommendation för fortsatt arbete redogörs för under rubriken *Identifierade utvecklingsområden* nedan.

Motivering

Delar av lärarna förmedlar en positiv syn på skolarbete och betydelsen av det för elevernas framtida studie- och yrkesval

Granskningen visar att lärarna i viss utsträckning förmedlar nyttan med olika skolämnen för elevernas framtida studie- och yrkesval. Eleverna uppger i intervju att vissa lärare regelbundet lyfter fram ämneskunskaper som har betydelse för elevernas framtida studier- och yrkesval. Det kan handla om att lärarna förklarar varför vissa ämneskunskaper och färdigheter har en betydelse för vissa yrken och framtida studier. Detta uppfattas som positivt och ökar enligt eleverna deras motivation för ämnet. Det finns dock lärare som enligt eleverna sällan lyfter fram betydelsen av sina ämnen för elevernas framtida studie- och yrkesval och ofta uttrycker det vagt i termer som att det kan vara bra att ha i framtiden. I intervjuer med lärarna och eleverna framkommer att det i vissa ämnen, såsom SO-ämnena, svenska och engelska finns en tydlig koppling till arbetsliv och framtida studier exempelvis genom undervisningsmoment med koppling till praktisk yrkeslivsorientering (prao) eller andra aktiviteter med koppling till studier och yrkesliv.

Granskningen visar vidare att lärarna till viss del arbetar för att skapa en positiv syn hos eleverna när det gäller betydelsen av skolarbete för elevernas framtida studie- och yrkesval. Detta sker främst i undervisningen och i samtal med eleverna, exempelvis mentorssamtal och utvecklingssamtal. Eleverna uppger i intervju att det är individuellt mellan lärarna huruvida de lyfter skolarbetets betydelse och i vilken form de gör det. Enligt eleverna är det av stor betydelse vilken relation de har till lärarna huruvida de påverkas av hur lärarna lyfter fram betydelsen av skolarbetet samt att det exempelvis i undervisningen i svenska, engelska och SO-ämnena kan ges exempel på framtida studie- och yrkesvägar kopplade till ämnet. Lärarna uppger i intervju att de regelbundet pratar om skolarbetets betydelse i undervisningen och att de i samtal med eleverna frågar om vilka framtidsmål och ambitioner som eleverna har. Lärarna lyfter också fram betydelsen av goda relationer med eleverna för att de ska ha en möjlighet att påverka elevernas inställning till skolarbetet. Eleverna uppger dock att det är främst studie- och yrkesvägledaren som efterfrågar vilka ambitioner och framtidsmål de har.

Lärarna synliggör till viss del faktorer som kan påverka elevernas framtida studie- och yrkesval

Granskningen visar att det finns skillnader mellan lärarna i vilken utsträckning lärarna i undervisningen problematiserar och visar på alternativ till traditionella föreställningar om kön, social och kulturell bakgrund och andra faktorer som kan begränsa elevernas framtida studie- och yrkesval. Det finns också skillnader mellan lärarna i vilken utsträckning visar på en variation av utbildningsvägar och yrken. Eleverna ger exempel på att de kan påverkas av kompisar i sina val inför framtiden även om de till en början hade planerat välja ett gymnasieprogram där det generellt sätt går flest flickor eller pojkar. Eleverna berättar att vissa lärare i undervisningen tar upp hur kön kan styra yrkesval och att eleverna inte ska styras normer i sina val inför framtiden. Några av lärarna uppger i intervjuer att de i undervisningen tar upp och synliggör normer som är kopplade till traditionella föreställningar om kön, social och kulturell bakgrund, men några av lärarna uppger att de tycker att det är svårt att ta upp detta utifrån undervisningsämnets karaktär då det inte finns några naturliga beröringspunkter. Vidare framkommer i intervjuer med lärarna att det finns exempel på undervisning i ämnen där lärarna visar på en variation av yrken och utbildningsvägar kopplade till ämnen. Exempelvis i svenska där lärarna ser stora möjligheter att lyfta in detta i undervisningen och visa på vikten av goda kunskaper i språket, både i att läsa och skriva. Eleverna uppger i intervju att de i ämnen som exempelvis SO-ämnena ges flera exempel på vilka utbildningsvägar och yrken som ämnet kan leda till, men att det inte sker i alla ämnen. Vidare uppger lärarna i intervju att de generellt sätt arbetar med källkritik men att när det gäller att eleverna får lära sig att söka och kritiskt granska information om olika studier och yrken, så har de uppfattat att det är studie- och yrkesvägledarens ansvarsområde.

Bedömningsområde 4: Förutsättningar för ett arbete som syftar till att vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval

Här bedöms i vilken utsträckning rektorn skapar förutsättningar för ett arbete som syftar till att vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval. Skolinspektionen utgår i sin bedömning från följande kvalitetskriterium:

- Rektorn förmedlar betydelsen av att elever får en bred bild av möjliga studie- och yrkesval, till såväl studie- och yrkesvägledaren som till lärarna. Rektorn ger förutsättningar för en vägledning som är integrerad i undervisningen och som vidgar elevers perspektiv.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektorn i *låg utsträckning* skapar förutsättningar för ett arbete som syftar till att vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval.

Skolinspektionens granskning visar att rektorn i låg grad förmedlar betydelsen av att eleverna får en bred bild av möjliga studie- och yrkesval. Rektorn ger i begränsad utsträckning förutsättningar för att studie- och yrkesvägledningen på skolan ska verka för att elevernas studie- och yrkesval inte ska begränsas av föreställningar om kön eller av social eller kulturell bakgrund. Dock ger rektorn till viss del förutsättningar för att eleverna ska få möjlighet att möta en variation av företrädare från arbetslivet och utbildningsväsendet. Vidare har rektorn i låg grad förmedlat till lärarna att de ska integrera studie- och yrkesvägledningen i sin undervisning och det finns i begränsad omfattning förutsättningar för studie- och yrkesvägledaren i att vara ett stöd till lärarna i arbetet med att integrera studie- och yrkesvägledning i undervisningen. Det saknas en tydlig struktur och styrning för hur samverkan mellan lärarna och studie- och yrkesvägledare ska genomföras.

Skolinspektionen har identifierat ett utvecklingsområde inom bedömningsområdet. Motiveringen till utvecklingsområdet och rekommendation för fortsatt arbete redogörs för under rubriken *Identifierade utvecklingsområden* nedan.

Motivering

Rektorn förmedlar i låg utsträckning betydelsen av att eleverna får en bred bild av möjliga studie- och yrkesval

Granskningen visar att rektorn i låg utsträckning förmedlar till skolans personal att det är skolans uppdrag att vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval samt att de dem goda förutsättningar att göra väl underbyggda studie- och yrkesval. I intervjuer med rektorn, lärare och studie- och yrkesvägledare framkommer att rektorn inte förmedlar att det är skolans uppdrag att vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval förutom att det ingår i studie- och yrkesvägledarens uppdragsbeskrivning. Rektorn uppger att hen förutsätter att lärarna följer ämnesplaner och läroplanen där detta uppdrag beskrivs.

Granskningen visar att rektorn i begränsad utsträckning verkar för att studie- och yrkesvägledningen inte ska begränsas av föreställningar om kön eller av social eller kulturell bakgrund. I intervju med rektorn framkommer att det är studie- och yrkesvägledarens uppdrag att arbeta med detta men att rektorn inte har någon större insyn i hur detta arbete bedrivs på skolan som helhet. Intervjuade lärare uppger att det saknas ett medvetet och målinriktat arbete för att elevernas framtida studie- och yrkesval inte ska begränsas av sådana föreställningar. I intervju med studie- och yrkesvägledaren framkommer att hen arbetar med begränsande normer exempelvis i samband med branschdagar då eleverna får träffa olika

företrädare för yrkeslivet. Enligt studie- och yrkesvägledaren styrs inte eleverna av normer utifrån kön, men att det kan finnas kulturella och sociala normer som styr elevernas framtida val.

Granskningen visar vidare att rektorn till viss del organiserar studie- och yrkesvägledningen så att eleverna får möta en variation av olika företrädare för arbetslivet och utbildningsväsendet. Lärarna och studie- och yrkesvägledare uppger att rektorn ger förutsättningar i form av tid och resurser avseende genomförandet av studiebesök och besök på gymnasieskolor. Exempelvis har eleverna i årskurs 9 genomfört besök på gymnasieskolor och skolan har genomfört en temadag om framtidsval för att eleverna ska ges möjlighet att möta olika företrädare för arbetslivet och utbildningsväsendet.

Rektorn ger i låg grad förutsättningar för en vägledning som är integrerad i undervisningen

Granskningen visar att rektorn inte tydligt har förmedlat vikten av att studie- och yrkesvägledningen ska integreras i lärarnas undervisning. I intervjuer med lärare framkommer att rektorn inte har uttryckt några riktlinjer för hur studie- och yrkesvägledning ska integreras i ämnesundervisningen. I de fall där studie- och yrkesvägledningen integreras i undervisningen sker det på lärarnas och studie- och yrkesvägledarens egna initiativ utifrån läroplanen och ämnesplaner. Rektorn uppger i intervju att det är främst studie- och yrkesvägledaren som arbetar med att vidga elevernas perspektiv på framtiden gällande deras studie- och yrkesval. Rektorn ger få exempel på hur lärarna arbetar med elevernas framtida studie- och yrkesval och säger sig inte ha någon större insyn i hur lärarna arbetar med detta. Enligt lärarna är det främst studie- och yrkesvägledaren som arbetar med vägledning.

Granskningen visar vidare att studie- och yrkesvägledarens kompetens i låg utsträckning används som resurs för lärarna i arbetet med att integrera studie- och yrkesvägledning i undervisningen. Studie- och yrkesvägledaren uppger i intervju att rektorn inte har förmedlat några riktlinjer för hur hen ska arbeta med att vara ett stöd för lärarna i arbetet med att integrera studie- och yrkesvägledning i undervisningen och att i de fall det sker så är det på initiativ från enskilda lärare och studie- och yrkesvägledaren. Studie- och yrkesvägledaren samverkar främst med lärarna kring prao och när hen kommer till klassrummet för att exempelvis informera om gymnasievalet. Rektorn har inte uttryckt några förväntningar eller riktlinjer för hur studie- och yrkesvägledaren ska vara ett stöd för lärarna i deras arbete att integrera studie- och yrkesvägledning i sina undervisningsämnen. Både lärarna och studie- och yrkesvägledaren uppger i intervjuer att de skulle önska sig mer styrning i arbetet med att integrera vägledningen i undervisningen. Rektorn uppger i intervju att möjligheter till samverkan mellan lärare och studie- och yrkesvägledare finns i och med att studie- och yrkesvägledaren är med på schemalagda möten som kallas för samverkanstid varje vecka och ger exempel på

att viss samverkan mellan lärare och studie- och yrkesvägledare har skett inför föräldramöten. Granskningen visar dock att rektorn i låg grad har följt upp vilka aktiviteter som genomförts.

Identifierade utvecklingsområden

Stimulera eleverna att utvecklas så långt som möjligt och stärka elevernas tillit till den egna förmågan

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom de områden som granskats bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Lärarna behöver utveckla arbetet med att i undervisningen ge eleverna kontinuerlig återkoppling om hur de ligger till just nu och om hur de kan arbeta för att utvecklas ännu mer samt ge eleverna större möjligheter att reflektera över sitt eget lärande. Lärarna behöver också säkerställa att eleverna förstår och använder den återkoppling som de får.

Av granskningen framkommer att lärarna till viss del ger eleverna uppmuntran och återkoppling i sitt lärande. En majoritet av lärarna ger eleverna en återkoppling som utgör ett stöd i deras kunskapsutveckling. Vissa av lärarna ger dock en återkoppling som främst är av summativ karaktär och inte är kopplad till elevernas kunskapsutveckling. Vidare visar granskningen att en mindre del av lärarna ger förutsättningar för eleverna att reflektera över och utvärdera sitt eget lärande samt följer upp om eleverna förstår och kan använda den återkoppling som de får.

Av skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling, för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.⁴

Av läroplanen framgår att skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende.⁵

Vidare ska läraren ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven bland annat utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att

⁴ 1 kap. 4 § och 3 kap. 2 § skollagen (2010:800).

⁵ Lgr 22, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden.

använda och utveckla hela sin förmåga samt upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt.⁶

Skolinspektionen rekommenderar att lärarna utvecklar arbetet med att ge eleverna en kontinuerlig återkoppling för att stimulera dem att nå så långt som möjligt. Återkopplingen behöver innehålla information om hur eleverna kan utvecklas mot kunskapsmålen, detta kan exempelvis ske genom att lärarnas återkoppling innehåller en beskrivning av elevernas styrkor och en konkret koppling till elevernas utvecklingsbehov i relation till specifika mål och arbetsuppgifter. För att elevernas ska få uppleva att de gör framsteg och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt så behöver eleverna ges möjlighet att själva reflektera och utvärdera sitt lärande. Vidare behöver lärarna följa upp att eleverna förstår den återkoppling som de får för att den ska fungera som ett stöd i deras kunskapsutveckling.

- Rektorn behöver i högre grad skapa förutsättningar för lärarna att bedriva en undervisning som ger eleverna möjlighet att utvecklas så långt som möjligt. Detta innefattar att i högre grad analysera skolans kunskapsresultat som underlag för att utveckla undervisningen, samt följa upp och säkerställa att de utvecklingsinsatser som genomförs för att utveckla undervisningen också implementeras i all undervisning som eleverna ges. Rektorn behöver också tydligare förmedla till skolpersonalen att deras bemötande och förväntningar har betydelse för elevernas engagemang och inställning till skolarbetet.

Av granskningen framgår att rektorn till viss del verkar för att det finns ett skolgemensamt utvecklingsarbete kring elevernas kunskapsutveckling, men detta är inte förankrat hos alla lärare. Rektorn analyserar i viss utsträckning skolans kunskapsresultat, som underlag för att utveckla undervisningen så att alla elever ska nå så långt som möjligt. Det framgår dock att orsakerna till låga resultat i vissa ämnen inte har identifierats utan att analysen främst hänvisar till faktorer som skolan inte kan påverka, som exempelvis låga förkunskaper från elevernas tidigare skolgång. Det framgår också att rektorn inte fullt ut följer upp och säkerställer att de utvecklingsinsatser som genomförs avseende lärarnas arbete med att möta och stimulera alla elever implementeras i undervisningen. Rektorn har heller inte på ett tydligt sätt förmedlat till skolpersonalen att deras bemötande och förväntningar har betydelse för elevernas engagemang och inställning till skolarbetet.

Av läroplanen framgår att rektorn som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven.

⁶ Lgr22, avsnitt 2.2 Kunskaper.

Rektorn har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att undervisningen och för att elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans de behöver. Vidare har rektorn ett särskilt ansvar för att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen.⁷

Skolinspektionen rekommenderar att rektorn i högre grad skapar förutsättningar för lärarna att bedriva en undervisning som ger eleverna möjlighet att utvecklas så långt som möjligt. Det innefattar att rektorn i högre grad behöver analysera skolans kunskapsresultat som underlag för att utveckla undervisningen samt tydligare förmedla till skolpersonalen att deras bemötande och förväntningar har betydelse för elevernas engagemang och inställning till skolarbetet. Rektorn behöver i analysen av kunskapsresultaten söka efter faktorer som påverkar resultaten som skolan kan påverka. Rektorn behöver också säkerställa att det som kommer fram i analysen av elevernas kunskapsresultat, skolans arbetsprocesser och förutsättningar för elevernas lärande leder till konkreta utvecklingsåtgärder som genomförs och utvecklar undervisningen. Skolinspektionen rekommenderar vidare att rektorn utvecklar arbetet med att följa upp och säkerställa att de insatser som genomförs för att utveckla undervisningen implementeras i all undervisning som eleverna ges. Rektorn behöver också verka för att få till en samsyn kring hur personalen kan göra för att upprätthålla höga förväntningar på eleverna för att stärka elevernas engagemang och inställning till skolarbetet.

Vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom de områden som granskats bedömer Skolinspektionen att behovet inledas inom följande:

- Rektorn och personal behöver utveckla arbetet med att integrera studie- och yrkesvägledningen i ämnesundervisningen. Lärarna behöver även utveckla arbetet med att problematisera och visar på alternativ till traditionella föreställningar om kön, social och kulturell bakgrund som kan begränsa elevernas framtida studie- och yrkesval. Rektorn behöver förmedla betydelsen av att lärarna integrerar studie- och yrkesvägledningen i ämnesundervisningen och följa upp att de gör detta. Rektorn behöver också skapa förutsättningar och formulera tydliga riktlinjer för den vägledning som ska integreras i undervisningen.

Av granskningen framgår att lärarna till viss del integrerar studie- och yrkesvägledningen i undervisningen. Det finns endast ett fåtal ämnen där det finns en tydlig koppling till studie- och yrkesvägledning i undervisningen. Vidare visar

⁷ Lgr22, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

lärarna till viss del på alternativ till traditionella föreställningar om kön, social och kulturell bakgrund som kan begränsa elevernas framtida studie- och yrkesval.

Granskningen visar också att rektorn i låg grad i skapar förutsättningar för att integrera studie- och yrkesvägledningen i ämnesundervisningen. Den studie- och yrkesvägledning som sker i undervisningen sker på den enskilde lärarens initiativ och det saknas tydliga riktlinjer från rektorn för hur detta ska ske. Studie- och yrkesvägledaren stödjer till viss del lärarna i samband med vissa vägledande aktiviteter, rektorn ser dock inte till att studie- och yrkesvägledarens kompetens används som en resurs i lärarnas arbete med att integrera studie- och yrkesvägledningen i ämnesundervisningen.

Granskningen visar också att rektorn i låg grad har förmedlat betydelsen av att eleverna ska ges en bred bild av möjliga studie- och yrkesval samt att den integrerade studie- och yrkesvägledningen inte ska begränsas av föreställningar om kön, social och kulturell bakgrund.

Enligt skollagen ska eleverna ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses.⁸

Enligt läroplanen ska skolan ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola kan göra väl underbyggda val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning.⁹ Skolans mål är att varje elev kan granska olika valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden och har kännedom om möjligheter till fortsatt utbildning i Sverige och i andra länder. Alla som arbetar i skolan ska bidra till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av könstillhörighet eller av social eller kulturell bakgrund. Läraren ska bidra med underlag för varje elevs val av fortsatt utbildning. Studie- och yrkesvägledaren, eller den personal som fullgör motsvarande uppgifter, ska informera och vägleda eleverna inför den fortsatta utbildningen och yrkesinriktningen samt vara till stöd för den övriga personalens studie- och yrkesorienterande insatser.¹⁰ I Skolverkets kunskapsöversikt *Att välja för framtiden. Skolans stöd genom vägledning och lärande* framkommer att en framgångsrik studie- och yrkesvägledning innehåller såväl individuell som generell vägledning samt att den integreras i ordinarie undervisning.¹¹

Skolan har också ett ansvar för att motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Hur skolan organiserar utbildningen, hur eleverna blir bemötta samt vilka krav/förväntningar som ställs på dem, bidrar till att forma deras

⁸ 2 kap. 29 § skollagen (2010:800).

⁹ Lgr22, avsnitt 2.2 Kunskaper.

¹⁰ Lgr22, avsnitt 2.6 Skolan och omvärlden.

¹¹ Skolverket (2020). *Att välja för framtiden. Skolans stöd genom vägledning och lärande*.

uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt.¹² Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska könsmönster och hur de kan begränsa människors livsval och livsvillkor.¹³ Läraren ska synliggöra och med eleverna diskutera hur olika uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter, samt hur könsmönster kan begränsa egna livsval och livsvillkor.¹⁴

Rektorn har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen och, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att den studie- och yrkesorienterande verksamheten organiseras så att eleverna får vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför fortsatt utbildning.¹⁵

Skolinspektionen rekommenderar att lärarna utvecklar arbetet med att integrera studie- och yrkesvägledningen i ämnesundervisningen genom att tydligare koppla samman sina ämnen med en vägledning i syfte att vidga elevernas perspektiv samt att synliggöra faktorer som kan påverka elevernas studie- och yrkesval. Lärarna behöver i undervisningen i högre grad i undervisningen utveckla en förståelse för hur kunskaper i det aktuella ämnet kan ha betydelse för elevernas framtida studie- och arbetsliv. Lärarna behöver också i undervisningen i högre grad synliggöra hur olika uppfattningar om kön, social och kulturell bakgrund kan begränsa människors studie- och yrkesval, i syfte att vidga elevernas perspektiv.

Skolinspektionen rekommenderar även att rektorn tydligt förmedlar till lärarna betydelsen av att eleverna får en bred bild av olika framtida studie- och yrkesval. Rektorn behöver tydligare verka för att elevernas studie- och yrkesval inte begränsas av föreställningar grundade i traditionella uppfattningar och normer om kön, kulturell och social bakgrund. Exempelvis kan rektorn utforma konkreta mål för arbetet med att motverka traditionella föreställningar som begränsar elevers studie- och yrkesval och verka för att skolans arbetslivskontakter bidrar till att utmana traditionella föreställningar om yrkesval kopplat till kön. Vidare behöver rektorn se till att studie- och yrkesvägledarens kompetens i större omfattning användas som resurs för lärarna i arbetet med att integrera studie- och yrkesvägledning i undervisningen. I detta arbete behöver rektorn ge tydliga riktlinjer och organisatoriska förutsättningar, det vill säga en tydlig ansvarsfördelning och utpekad tid för samverkan.

För detta utvecklingsområde kan Skolverkets forskningsöversikt *Att välja för framtiden. Skolans stöd genom vägledning och lärande*¹⁶ och *modulen Studie- och*

¹² Lgr22, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

¹³ Lgr22, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

¹⁴ Lgr22, avsnitt 2.1 Normer och värden.

¹⁵ Lgr22, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

¹⁶ Skolverket (2020). Att välja för framtiden. Skolans stöd genom vägledning och lärande.

*yrkesvägledning i undervisningen åk F-9, då särskilt Del 4. Normkritiska perspektiv på studie- och yrkesvägledning i undervisningen, vara värdefulla att använda.*¹⁷

På Skolinspektionens vägnar,

Beslutet har fattats av Stina Johansson, beslutsfattare.

Föredragande i ärendet har varit utredare Magnus Ledman. I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredarna Caroline Engskär och Robert Kihlberg deltagit.

¹⁷ <https://larportalen.skolverket.se/#/modul/3d-skola-och-arbetsliv/Grundskola/931-studie-yrkesvagledning>

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter

Underlag för bedömning

Skolinspektionen har genomfört en tematisk kvalitetsgranskning av Fröviskolan 7–9 under höstterminen 2022. Vid intervjuerna har information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten inhämtats. Intervjuerna genomfördes av utredarna Magnus Ledman och Robert Kihlberg.

Bedömningarna i detta beslut grundar sig på:

- Fyra gruppintervjuer med elever i årskurserna 8 och 9.
- Tre gruppintervjuer med lärare i årskurserna 7–9.
- En intervju med personal som har specialpedagogisk kompetens samt skolans studie- och yrkesvägledare.
- En intervju med skolans rektor.
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan, dels officiell statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från intervjuerna för faktakontroll.

Fakta om granskad verksamhet

Vid Fröviskolan, årskurserna 7–9, studerar totalt 177 elever höstterminen 2022. 67 elever studerar i årskurs 7, 67 elever i årskurs 8, och 43 elever i årskurs 9. Det totala antalet lärare som undervisar vid Fröviskolan, årskurserna 7–9 uppgår till 20. Av dessa är 13 stycken lärare legitimerade. Fem lärare saknar behörighet för den undervisning de bedriver.

Skolenheten är belägen i ett område med *socioekonomiska utmaningar*, enligt Delmos segregationsbarometer framtagen 2021 och huvudmannen uppger själv att Högsby kommun beskrivs som en socioekonomiskt utsatt kommun. Huvudmannen uppger vidare att kommunen tagit emot en stor andel flyktingar i förhållande till kommunens befolkning, särskilt under 2015. En stor andel av dessa flyktingar är enligt huvudmannen ensamkommande. Fröviskolan har idag 68 elever med annat modersmål än svenska.

Andelen elever med föräldrar som har eftergymnasial utbildning läsåret 2021/22 enligt Skolverkets officiella statistik uppgår till 36 procent, vilket är förhållandevis lågt i jämförelse riksgenomsnittet som ligger på 62 procent. Andelen invånare i kommunen (ålder 16-64) som har eftergymnasial utbildning är också förhållandevis låg, och ligger på 19 procent i jämförelse med riksgenomsnittet som är 37 procent enligt SCB. Andelen elever med utländsk bakgrund är 21 procent läsåret 2021/22 jämfört med riksgenomsnittet för riket som är 28 procent enligt Skolverkets officiella statistik. Elevernas genomsnittliga meritvärde läsåret 2021/22 var enligt Skolverkets officiella statistik 193,9, vilket går att jämföra med riksgenomsnittet på

229,2. Det genomsnittliga meritvärdet utifrån kön läsåret 2021/22 var 194,8 för flickor och 192,9 för pojkar, vilket går att jämföra med riksgenomsnittet på 240,3 för flickor och 218,8 för pojkar.

Enligt uppgifter från huvudmannen utgörs skolledningen höstterminen 2022 för årskurserna 7–9, av skolans rektor. Det finns tre arbetslagsledare, varav två leder det kollegiala samarbetet och en som samordnar specialundervisningen. Flera lärare undervisar i alla årskurser och ingår därför i ett och samma arbetslag, vilket enligt huvudmannen kan delas upp årskursvis utifrån behov. Det finns en förstelärare och tre utvecklare kopplat till det systematiska kvalitetsarbetet.

Enligt uppgifter från huvudmannen har skolenheten tillgång till specialpedagogisk kompetens som uppgår till 50 procent av heltid. Skolenhetens studie- och yrkesvägledare tjänstgör 75 procent av heltid. Studie- och yrkesvägledaren har en kandidatexamen i beteendevetenskap samt 10 års erfarenhet att arbeta med studie- och yrkesvägledning.

Bilaga 2: Författningsstöd

Skolinspektionens granskning ska avse den granskade verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer (26 kap. 20 § skollagen). Nedan redovisas de mål och riktlinjer som är relevanta för den här granskningen.

Stimulera eleverna att utvecklas så långt som möjligt och stärka elevernas tillit till den egna förmågan

Skollagen

Av skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.¹⁸

Läroplanen för grundskolan

Av läroplanen framgår att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper. Skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen.¹⁹ Även elever som lätt når de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.²⁰ Undervisningen kan därför aldrig utformas lika för alla.

Av läroplanen framgår vidare att skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende.²¹ Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för skolans verksamhet.²²

Alla som arbetar i skolan ska samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Strävan ska vara att skapa de bästa samlade betingelserna för elevernas bildning, tänkande och kunskapsutveckling. Personlig trygghet och självkänsla grundläggs i hemmet, men även skolan har en viktig roll. Varje elev har rätt att i skolan få utvecklas, känna

¹⁸ 1 kap. 4 § och 3 kap. 2 § skollagen (2010:800).

¹⁹ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr22), avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

²⁰ 3 kap. 2 § skollagen.

²¹ Lgr22, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

²² Lgr22, avsnitt 2.2 Kunskaper.

växandets glädje och få erfara den tillfredsställelse som det ger att göra framsteg och övervinna svårigheter.²³

Läraren ska stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan.²⁴ Läraren ska vidare: ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven bland annat utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga samt upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt.²⁵

Som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna. Rektorn har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans de behöver. Vidare har rektorn ett särskilt ansvar för att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen.²⁶

Vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval

Skollagen

Enligt skollagen ska elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses.²⁷

Läroplanen för grundskolan

I läroplanen anges att skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola kan göra väl underbyggda val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning.²⁸ Skolans mål är att varje elev kan granska olika valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden och har kännedom om möjligheter till fortsatt utbildning i Sverige och i andra länder. Alla som arbetar i skolan ska bidra till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av könstillhörighet eller av social eller kulturell bakgrund. Läraren ska bidra med underlag för varje elevs val av fortsatt utbildning. Studie- och yrkesvägledaren, eller den personal som fullgör motsvarande uppgifter, ska informera och vägleda

²³ Lgr22, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, God miljö för utveckling och lärande.

²⁴ Lgr22, avsnitt 2.2 Kunskaper.

²⁵ Ibid.

²⁶ Lgr22, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

²⁷ 2 kap. 29 § skollagen (2010:800).

²⁸ Lgr22, avsnitt 2.2 Kunskaper.

eleverna inför den fortsatta utbildningen och yrkesinriktningen samt vara till stöd för den övriga personalens studie- och yrkesorienterande insatser.²⁹

Skolan har också ett ansvar för att motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Hur skolan organiserar utbildningen, hur eleverna blir bemötta samt vilka krav/förväntningar som ställs på dem, bidrar till att forma deras uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt.³⁰ Genom utbildningen ska eleverna utveckla en förståelse av hur olika uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska könsmonster och hur de kan begränsa människors livsval och livsvillkor.³¹ Läraren ska synliggöra och med eleverna diskutera hur olika uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter, samt hur könsmonster kan begränsa egna livsval och livsvillkor.³²

Rektorn har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen och, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att den studie- och yrkesorienterande verksamheten organiseras så att eleverna får vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför fortsatt utbildning.³³

²⁹ Lgr22, avsnitt 2.6 Skolan och omvärlden.

³⁰ Lgr22, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

³¹ Lgr22, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

³² Lgr22, avsnitt 2.1 Normer och värden.

³³ Lgr22, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.